

UMETNINA V ČASU, KO JO JE MOGOČE EKONOMISTIČNO OPLEMENITITI

Pia Brezavšček

Samostojna predstava Kupec z žilico Katarine Stegnar, ki se je razrasla in prerasla iz avtoričinega dela predstave Incaso Vie Negative in je bila prvič uprizorjena pred petimi leti, se je v tem času, če govorimo v ekonomističnem jeziku, lastnemu predstavi, pomensko še oplemenitila. Performativni avtorski poseg na desetevrski bankovec in dražbo tako nastalega artefakta je vnovič, že dvanajstič ponovila. A licitacija je lahko merila višje, saj je med tem predstava postala referenčna, s teksti in interpretacijami Blaža Lukana in Alda Milohniča je pridobila na dodatni, presežni vrednosti. Tudi avtorica je med tem časom postala ime, pod katero se lahko zapiše številna sodelovanja v mednarodnih projektih. Tu je še dejstvo prve samostojne predstave in posebna vrednost, ki jo to doprinese artefaktu z ravno te enkratne priložnosti in ne morda katere druge ponovitve. Prodaja se ideja, ki se jo vzporeja z Durchampovim pisoarjem, ki je tako preprosta, a hkrati tako zgovorna in predvsem edinstvena, zdaj tudi oplemenitena z imenom. Prestiž biti med že spet referenčnimi imeni, ki si artefakt že lastijo, zamika marsikaterega gledalca, da zviša trenutno stoječo ceno na dražbi. A hkrati predstava govori tudi in predvsem o pretvorbi neke idejne, duhovne tvorbe v monetarni sistem, kar je v vsakem primeru – banalizacija. To se najbolj jasno izkaže, ko Stegnarjeva prevzema počeni propagandne trike, ki zaokrožajo ceno na 990. A to je realnost umetnosti, vpeta je v ekonomski sistem, muzeji so tudi skladišča, ki plemenitijo kapital. Predstava je preskakovala med improvizacijo interakcije s publiko in vnaprej pripravljenim materialom, preklapljala je med fikcijo in realnostjo, med draženjem kupca in razkrinkavanjem sistema, med dražbo in predstavo in nas znala vse prav pošteno in po trgovsko nategnit. Super.

KATARINA STEGNAR - SAMO- PRODAJALKA Z ŽILICO, KI VE, KAJ HOČE

Katja Čičgoj

Kaj kupimo, ko kupimo vstopnico za gledališko predstavo? Ali res vemo, kaj hočemo? Koliko je vredno to, kar hočemo?
Podpis priznanega performerja- 30e.
Artefakt- »materializacija razmerja« med performerko in občinstvom- 70e.
Referenčno avtorsko ime v ozadju, ki ga »kritika označuje s superlativi.« -100e.
Referenčna predzgodovina predstave, njena teoretska umestitev v kontekst sodobne umetnosti- 160e.
Lastna umestitev v niz zvencejih imen »mecenov sodobne umetnosti«- 200e.
Lastno »zadoščenje, prestiž in dobiček.« Dokaz, da smo »kupec z žilico.«- 500e.
Idejo, ki bi si jo lahko izmislil vsak (kakor razstavljeni pisoar, kravo v formalinu in kar je še takih referenčnih konceptualnih umetniških gest).
Pa si je ni. – 10.000e.

Ali je koncept na sebi vreden toliko tudi takrat, ko »simbolno dejanje« ne proizvede več »materialnega«- ko artefakt umanjka? Ali smo pripravljeni kupiti artefakt tudi, ko so iz njega izbrisani vsi (krvavi) sledovi performativnega dejanja? Čeprav morda z vstopnico za predstavo kupujemo zgolj kontekst predstave in ne njene vsebine, hočemo imeti materialno dokazilo o tem kontekstu- artefakt. Ali je morda vendarle pomembno, kakšno je to materialno dokazilo? Zdi se, da ne vemo več, kaj hočemo.

Nasprotno pa to dobro ve performerka. Z avtoreferencialno, avtoironično predstavo, ki raste s svojimi ponovitvami, ki referira nase, na lastno zgodovinenje in umestitev v kontekst sodobne umetnosti, ki se materializira ravno kot ta gola forma, goli kontekst umetniškega dogodka, ki ga gledalec kupuje- ponudi neizprosno vsebinsko izjavo o včasih absurdnem razmerju med občinstvom in performerko, med konzumenti in producenti. Čeprav smo morda hoteli (vedoč ali ne) kupiti zgolj kontekst umetniške predstave, nam Katarina Stegnar proda pronicljivo vsebino. Publika ne dobi tega, kar hoče, ampak to, kar bi morala hoteti. Ali pač? Navsezadnje- kdor hoče, lahko kupi fotografijo občinstva; dokaz lastnega prisostvovanja umetniškemu dogodku je vreden 5e. Nadvse ugodna ponudba.